

**Psychocentrum – manželská a rodinná poradna Kraje Vysočina,
pracoviště Intervenční centrum, Masarykovo náměstí 47, 586 01 Jihlava, telefon
567 215 532,
e mail: ic.vysočina@psychocentrum.cz**

**Možnosti IC v oblasti posilování
rodičovské role u osob ohrožených
domácím násilím**

Mgr. Jana Volná, vedoucí Intervenčního centra
Kraje Vysočina
Jihlava 2019

INTERVENČNÍ CENTRUM
pro osoby ohrožené domácím násilím

Smysl vystoupení

- Na konkrétních příkladech ukázat míru rodičovských kompetencí – vnímání potřeb dítěte u osob ohrožených
- Mapovat důvody snížené rodičovské kompetence osob ohrožených
- Možnosti intervenčního centra situaci změnit

Konkrétní příklady

- Matka, synové 16, 13, 7, dcera osoby násilné 7 let. Osoba násilná škrtí matku do bezvědomí, sekáčkem na maso jí zlomil nártu, vyrazil zuby apod. Vlastní dceru zmlátil pěstmi. Nyní ve vazbě. Vyjádření matky: *Už se mi nic nestane, nejstarší syn mi slíbil, že bude policistou a bude mě chránit.*
- Matka, syn 14 let, dcera 4 roky, těžké násilí psychické, fyzické, sexuální a ekonomické. Péči o čtyřletou dceru zajišťuje syn, je osobou násilnou devalvován. Vyjádření matky na slova konsultantky, že toho má syn hodně naloženo. Velmi ostře sdělila: *No a? Já taky..“*

Konkrétní příklady

- Matka, dcery ve věku 15 a 14, otec násilný vůči matce a starší dceři minimálně od r. 2007. Matka začala násilí řešit po mnoha letech až po té, kdy se shodou náhod ocitla na policii a police vykázala otce z domu.
- Matka, dcery ve věku 18 a 16 let. Tlak matky na starší dceru, aby osobu násilnou (otce) změnila, aby přestal pít alkohol. V dětství měla starší dcera k otci velmi blízko. Jednou, když byl otec opilý, násilím přivedla matka starší dceru k posteli, kde opilý otec spal a řekla jí“
„Vidíš, jaký je Tvůj otec, tak se na toho svého miláčka podívej!“
Děvče cítilo obrovské napětí a úzkost. Dostalo afektivní záchvat, nekontrolovaně začalo křičet. Matka sdělila:“**To je výborné, manžel opilec a dcera hysterka!**“ Dcera má výrazné psychické problémy.

Nejčastější přístupy osob ohroženým k situaci dětí

- Bagatelisace – tvrzení, že děti nejsou přítomny násilí, nevadí jim to, „*nevadí mu to, protože se mnou o tom nechce mluvit*“
- Nátlak na děti – požadují, aby děti změnily osobu násilnou, aby ochránily osobu ohroženou
- Malá citlivost k dětskému prožívání a potřebám, sebestřednost
- Bezradnost v rodičovské roli

Nejčastější přístupy osob ohroženým k situaci dětí

- Vydírání a výčitky když:
 1. dítě se začíná chovat násilně, kdy je osoba ohrožená přesvědčena, že je „to celý manžel/ka/“, čímž dítě stigmatizuje, častá interpretace vývojově přiměřeného chování jako násilné a opět ztotožnění dítěte s osobou násilnou
 2. dítě není schopno ochránit osobu ohroženou
 3. má osoba ohrožená dojem, že dítě má pozitivní vztah k osobě násilné – osoba ohrožená toto vnímá jako zradu

Důvody nízkých rodičovských kompetencí osob ohrožených

- Nezralost, labilita
- Závislost - vztah s osobou násilnou je prioritou
- Chronická krize, která přináší vyčerpání, deprese
- Rezignace, zoufalství – schází vize otevřené budoucnosti
- Snížená kapacita v důsledku neustálé obrany zdraví či života
- Transgenerační přenos

Sdělení osob ohrožených

- Je vzorný otec. Když mně chce zbít, pustí dětem rádio, aby mně děti neslyšely křičet. Zavede mně do sklepa, kde mně přiváže k ústřednímu topení, abych se moc nehýbala a nedělala rámus.
- Je dobrý otec. Děti nebije...jenom občas, malou kvůli zbytečnostíem bije tak, že má na zadečku podlitiny.
- Je mi nejhůř z toho, že jsem zavolala policii a ta ho vykázala. Vzala jsem dětem tátu. Na otázku konsultantky, jak situaci hodnotí děti, osoba ohrožená sděluje „Ulevilo se jim“.
- Přece nevezmu dětem otce! Na dotaz konsultantky, jak situaci vidí děti, sděluje “Chtěly by od něho pryč“.

Situace dětí

Děti nemají povinnost napravovat bezpráví, kterého se na nich dopouštějí dospělí. Ostatní dospělí mají dohlížet na to, aby se k dětem takto nikdo nechoval

Jacobsen Barbora, Rakil Marius

Dítě je tak nuceno žít mezi rodiči - přízraky, jedním manipulovaným, trpícím, otupělým a druhým bezcitným, kteří ho vedou k životu v umrtvení.

Y. Poncet - Bonissol

Důvody práce s dětmi v IC Kraje Vysočina

- Praxe IC ukazovala na to, že děti potřebují pomoc – osoba násilná i ohrožená nemají potřebné rodičovské kompetence nebo motivaci k rodičovství
- Praxe IC nezpochybnila fakt, že osoba ohrožená trpí vůči dětem pocitem viny, ale málokdy ho prezentuje – bývá motivována ke změně
- Praxe IC ukázala, že pokud má osoba ohrožená zájem na odborné pomoci pro děti, bývá z kapacitních nebo finančních důvodů obtížně dosažitelná (nedostatek odborníků)
- Praxe IC ukázala, že osoba ohrožená potřebuje posilovat rodičovské kompetence a to nejlépe v přímé interakci s dítětem

Posilování rodičovských kompetencí v sociálně právním poradenství IC

- Sociální pracovníci jsou v prvním kontaktu s uživatelem (po vykázání, nízkoprahoví)
- Při 1. kontaktu nebo konzultaci se většinou jedná o krizovou intervenci – edukace se provádí obtížně
- Při následujících konzultacích edukace o situaci dítěte, nabídka návštěvy dětské psycholožky
- Časté presentování pocitů viny, lakrimace
- Cíl – získat náhled a motivovat ke změně

Práce s dětmi a osobou ohroženou v IC Kraje Vysočina

- Od 1. 1. 2015 dětská klinická psycholožka
- Věk dětí od tří do šestnácti let
- Vždy s osobou ohroženou
- Dosud využilo možnost pomoci 43 osob ohrožených a 75 dětí
- Terapeutické působení je vhodné po odchodu od osoby násilné
- Cíl pro osobu ohroženou – získat náhled na potřeby dětí, získat dovednosti, fixovat dovednosti, větší rodičovská jistota
- Cíl pro děti - adaptace na novou situaci, ventilace emocí, stabilisace

Konkrétní zkušenosti dětské psycholožky

Nejčastější zakázky osob ohrožených:

- Zjistit, zda domácí násilí ovlivnilo negativně vývoj dítěte – často jednorázové konsultace
- Žadatelé o výchovné rady:
 1. „Chronici“ – žádost o výchovné rady, opakovaně chodí, nedodržují dohody, častá nejistota v rodičovské roli
 2. Ti, kteří žádají o výchovné rady a dohody dodržují
- Nízký výskyt zneužívání služby

Konkrétní zkušenosti dětské psychologů

- Snížený výskyt necitlivosti k potřebám dítěte díky edukaci ze strany sociálních pracovníků
- Osoby ohrožené jsou motivovány ke změně
- Je časté, že řeší osoba ohrožená nátlak ze strany osoby násilné. Mnohdy prostřednictvím dětí. Pro osobu ohroženou to představuje zátěž, která jí odčerpává síly k plnění rodičovských povinností.

3 rovnice se třemi různými činiteli = jiný výsledek

- Pomoc pouze dítěti – její přijetí je závislé na motivaci rodičů. Pokud nejsou motivováni, je rovnice následující: násilí x ambivalence osoby ohrožené, její bezmoc, ponížení, strach x zoufalé dítě, které si samo nedokáže pomoci = **nebezpečný domov s fatálním dopadem na všechny aktéry (a frustrovaní pomáhající...)**
- Pomoc pouze osobě ohrožené – násilí x motivace k řešení násilí, strach x zoufalé dítě, které si samo nedokáže pomoci = **nejistý výsledek, nízká šance na změnu chování osoby násilné a posici dítěte, nízká šance na zvýšení rodičovských kompetencí osoby ohrožené**
- Odborná pomoc všem aktérům – nácvik zvládnutí vzteku, získání náhledu na potřeby dítěte a dopadu násilného chování k partnerovi/partnerce a dětem x odborná pomoc při nastavení zdravých hranic vůči osobě násilné a v rodičovské roli osobě ohrožené x odborná pomoc dětem při zpracování traumat pramenících z násilí v rodině = **zastavení násilí, změna rodinného klimatu v pozitivním smyslu**

Současná situace

- Dobrá praxe organizací, které pracují s celou rodinou za účelem zvýšení rodičovských kompetencí
- Existují organizace, které pracují s dospělými aktéry DN, schází síť v celé ČR
- Existují organizace, které pracují se všemi aktéry, schází síť v celé ČR
- Intervenční centra a práce s celým rodinným systémem – legislativně velmi komplikovaná. Přes fakt, že zkušenosti potvrzují, že je práce s celým systémem potřebná a IC fungují v celé ČR

Děkuji vám za pozornost